

KAPITTEL 11

Følellesstyrt? Om styringsrelasjoner, følelser og tilgang til ulike ståsteder

May-Linda Magnussen Universitetet i Agder

Tale Steen-Johnsen Universitetet i Agder

Katrine Mayora Synnes Universitetet i Agder

Abstract: In this chapter, we explain the concept of ruling relations. We show how emotions and access to different standpoints have helped us see and explore objectification and ruling across three different research projects. The standpoints of our informants clearly differ from one another. While May-Linda's and Tale's standpoint informants are associate professors, Katrine's standpoint informants are unemployed Polish men in precarious situations. While institutional texts contribute to reducing academics to "brain power", such texts contribute to reducing the Polish migrants to "work force". We argue that this objectification – among other things – produces feelings of shame when our informants are not able to live up to the generalized, objectified understandings of them. We argue that collective knowledge development processes – which are promoted in institutional ethnography – can turn our gazes outwards rather than inwards, and turn shame into irritation and anger, thus facilitating change. Not least, we argue that such processes can help us see that we are also contributing to objectification and ruling that have (more) problematic effects for others than ourselves, for example because objectification and ruling can also produce feelings of pride. That means that collective knowledge development can help us challenge ruling that is more problematic for others than for ourselves, and that may have many negative effects on the institutions we engage in.

Keywords: objectification, ruling relations, feelings, work migration, academia, gender, institutional ethnography

Sitering: Magnussen, M.-L., Steen-Johnsen, T. & Synnes, K. M. (2023). Følellesstyrt? Om styringsrelasjoner, følelser og tilgang til ulike ståsteder. I M.-L. Magnussen & A. C. E. Nilsen (Red.), *Erfaringer med institusjonell etnografi* (Kap. 11, s. 227–247). Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.195.ch11>

License: Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0)

Innledning

Planen er å etablere seg og få mer trygghet, og etter det kanskje besøke de [familie i Polen] igjen. Jeg vil ikke komme til dem slik som ting er nå. Det vil bare være flaut. (Sitat fra intervju med mannlig arbeidsledig polsk migrant)

Da hun fikk beskjed om at hun hadde [helseproblem], så raste alt. Hun ble sykmeldt. Det fikk alt til å rase. Var ikke ute lenge. Husker ikke så mye. Kjempetøft hver eneste dag. Flaut. Ville ikke si til kollegaene hva det var, og ingen spurte direkte heller. Det var bare noen som hintet innimellom, om at hun hadde vært borte. På hennes institutt er det ikke kultur for å snakke om slike ting. Hun har kanskje også prøvd å holde det skjult hva hun har vært igjennom. (Utdrag fra notat fra intervju med kvinnelig førsteamanuensis)

Over får vi et lite innblikk i erfaringene til to mennesker som er «flaue» og skjuler sider ved sin egen situasjon for mennesker de inngår i relasjoner til. De to er intervjuet til to av de tre pågående forskningsprosjektene vi baserer dette kapitlet på. Mens den første informanten kan forstås som del av prekariatet, kan den andre kategoriseres som privilegert og del av eliten. Mye tyder altså på at de befinner seg i svært ulike situasjoner – eller har svært ulike *ståsteder*. Kan det likevel være slik at skammen de kjenner i sine individuelle kropper, og virksomheten (*work*) de gjør for å skjule utfordringene de står i, er relatert til noen av de samme sosiale kreftene? Kan de forstås som fremkalt av objektivisering, og som bidragende til å reprodusere det som kalles styringsrelasjoner (*ruling relations*) i institusjonell etnografi (Smith, 1987, 1999, 2005)?

I dette kapitlet viser vi at skammen vi over fikk innblikk i, og «arbeidet» disse menneskene gjør for å skjule sine vanskeligheter, kan forstås på måten beskrevet over. Kapitlet handler først og fremst om styringsrelasjoner. Vi begynner med å redegjøre for hvordan vi forstår dette og andre relaterte begreper fra institusjonell etnografi. Deretter viser vi hvordan følelser og tilgang til ulike ståsteder – som vi blant annet har fått gjennom dialog på tvers av tre ulike forskningsprosjekter – har satt oss på sporet av og hjulpet oss å utforske styring.

At tilgang til ulike ståsteder kan hjelpe oss å synliggjøre styring, er kjent blant forskere som gjør institusjonell etnografi. Vi håper det likevel kan ha noe for seg å få innblikk i hvordan slik tilgang har vært nyttig for oss i forskningen vi skriver om her. Følelser legger vi vekt på fordi også de har vært viktige for å oppdage og utforske styring i denne forskningen. I tillegg

tror vi at flere som gjør institusjonell etnografi, kan ha nytte av å rette mer oppmerksomhet mot følelser. Vi er enige med tenkere som mener at det sosiale ikke bare påvirker tankene våre, men også kryper inn i kroppen vår og følelsene våre (se f.eks. Bericat, 2016; Bourdieu, 1995; Hochschild, 1975; Widerberg, 1995). Det innebærer at samfunnets maktforhold kan sette seg i kropp og følelser, noe som kan gjøre slike forhold trege og vanskelige å endre. En vesentlig del av kvinnebevegelsens arbeid for kjønnslikestilling – som Dorothy Smith (2005) var med på, og som ligger til grunn for institusjonell etnografi – handlet nettopp om at kvinner sammen klarte å artikulere og bli bevisst på måter samfunnets mannsdominans hadde satt seg i kroppen og følelsene deres på. Dette kollektive synliggjørings- og bevisstgjøringsarbeidet muliggjorde med andre ord motstand mot subtil maktutøvelse eller styring. I slike prosesser kan forskning spille en viktig rolle. Et godt eksempel er forskningen som ligger til grunn for boken *Mothering for schooling* (Griffith & Smith, 2005), som omtales i innledningen til denne boka. I denne forskningen tok Alison Griffith og Dorothy Smith utgangspunkt i at begge følte at de kom til kort når det gjaldt barnas skolegang. De følte seg rett og slett som dårlige mødre. I løpet av forskningen kom de til å forstå denne følelsen som fremkalt av diskurser om moderskap, og av at skolene barna deres gikk på baserte seg på at hjemmearbeidende mødre på ulike måter bidro til skolens virksomhet. Nevnte diskurs og praksis bidro til at enslige mødre, som Griffith og Smith, kunne kjenne seg mislykket.

Synliggjøring av objektivering og styring ved å innta ulike menneskers ståsteder

Ståstedsinformantene¹ i det ene forskningsprosjektet vi baserer kapitlet på (Katrines prosjekt), er mannlige arbeidsledige polske migranter som på intervjuutidspunktet befant seg i Norge, men som hadde få eller ingen velferdsrettigheter her, og som nesten alle var uten fast bolig. Katrine utforsker primært mennenes arbeid med å prøve å forsørge seg selv, inkludert å vurdere hvorvidt de skal bli i Norge eller reise tilbake til Polen. Informantene jobbet tidligere innenfor bygg- og anleggsbransjen, og på

1 I institusjonell etnografi er ståstedsinformantene de informantene forskeren utforsker «det sosiale» fra. Selv om forskeren ofte vil utvikle data også i relasjon til andre informanter enn ståstedsinformantene, gjøres denne utforskningen for å forstå ståstedsinformantenes situasjon og bidra til å utvide deres handlingsrom.

intervjutidspunktet prøvde de å få slik jobb igjen. Katrine har også intervjuet Nav-ansatte. I de to andre forskningsprosjektene vi baserer dette kapitlet på, er ståstedsinformantene fast ansatte førsteamanuenser ved Universitetet i Agder (UiA).² I det ene av disse prosjektene (May-Lindas prosjekt) utforskes først og fremst hvordan ståstedsinformantene gjør forskningssamarbeid. I det andre prosjektet (Tales prosjekt) utforskes primært ståstedsinformantenes håndtering av egne helseutfordringer i relasjon til kollegaer, ledere og studenter. Alle Tales informanter har erfaring med lengre tids sykmelding.

Ved første øyekast kan det kanskje være vanskelig å se overføringsverdien mellom forskningsprosjektene vi nevner over, i og med at hovedinformantenes ståsteder som nevnt skiller seg fundamentalt fra hverandre. Alle informantene kan imidlertid forstås som «virksomme», praktisk, mentalt og emosjonelt, i relasjoner som i stor grad handler om økonomisk forsørgelse. I institusjonell-etnografisk forskning er det som nevnt nyttig å få tilgang til ulike ståsteder – ikke minst ståsteder som skiller seg tydelig fra hverandre. Det har med forskningens formål å gjøre. Som innledningen i denne boka viser, skal slik forskning ikke bare prøve å få frem hva folk som «står et visst sted» føler, tenker, sier og på andre måter gjør. Den skal også avdekke noen av de sosiale kreftene som gjør at de/vi gjør som de/vi gjør, og vise hvordan disse kreftene virker.

En avgjørende bit av en slik forskningsprosess handler om å synliggjøre forståelsesmåter som vi kan se at mennesker bruker (*aktiverer*) på tvers av tid og rom, og som ofte er skrevet inn i institusjonelle tekster. Slike tenkemåter forstås som å ha gått gjennom en objektiveringsprosess: De er opprinnelig skapt av bestemte mennesker, på bestemte tidspunkter og steder. Med tiden har de imidlertid blitt «revet løs» fra disse menneskene, «stivnet» og fått objektliknende egenskaper og «reist» på tvers av tid og rom (Smith, 1987, 1990). De har materialisert seg i våre fysiske omgivelser (McCoy, 2021), ikke minst i materielle tekster (Smith & Turner, 2014), og virker koordinerende på det vi gjør. Det betyr at objektiverte forståelser – for eksempel i form av det som anerkjennes som kunnskap i relasjonene vi inngår i – i stor grad gjennomsyrrer omgivelsene våre og også virker generaliserende og standardiserende på vår gjøren.

2 Begge disse prosjektene er delprosjekter i prosjektet Institusjonell utforskning og endring for et mer likestilt og mangfoldig akademia (FEMPROF), som er finansiert av Norges forskningsråd.

Det *noen* av oss gjør på et visst tidspunkt, vil ligge tettere opp mot objektiverte tenkemåter og standardiserte gjøremåter enn hva som gjelder for andre.³ Noen av oss vil også få mer ut av bestemte typer objektivering enn hva andre mennesker vil.⁴ Det kan være vanskelig å få øye på objektiveringens formende eller styrende kraft fra ståstedet til noen som gjør ting på måter som ikke skiller seg så mye fra (de objektiverte) måtene denne virksomheten er representert på i institusjonelle tekster. Den kan være lettere å se fra ståstedet til noen som ikke kan eller vil leve opp til denne representasjonen, og som objektiveringen har større kostnader eller er mer risikabel for. Også dialog mellom forskere som har startet utforskningen sin i ståsteder som skiller seg fra hverandre, kan imidlertid ha en slik synliggjørende effekt – for alle parter. Slik dialog kan også øke forskningens transformativ potensial. Det er utvilsomt viktig å bidra til at mennesker som marginaliseres kan forstå mer av hvordan samfunnet de er del av skaper utfordringer for dem, for eksempel følelser de baler med eller prøver å forandre på. Det er imidlertid også viktig at mennesker som har mer handlingsrom og definisjonsmakt ser mer av sine bidrag til å opprettholde styring – og dermed maktforholdene – i dagens samfunn.

Styring og styringsrelasjoner

Over skrev vi at objektivering av forståelser innebærer at disse river seg løs fra de folkene som opprinnelig skapte dem. Selv om slike forståelser ikke lenger er avhengige av disse menneskene for å kunne virke styrende på tvers av tid og rom, er de helt avhengig av *andre* mennesker for å kunne ha en slik effekt. Slike forståelser og deres materialiserte former har med andre ord kun *kapasitet* til å forme det vi gjør. Denne kapasiteten blir ikke til *realitet* før mennesker interagerer med forståelsene og deres materialiseringer, og før de eventuelt gjør noe med hva de tenker, sier, føler og på andre måter gjør. Det er altså ikke før objektiverte forståelser og deres materialiseringer faktisk preger menneskers gjøren, og når denne pregingen skjer på tvers av tid og sted, at vi kan snakke om det vi med Smiths ord kan kalle styring. I institusjonell etnografi forstås altså styring som noe mennesker *gjør*, eventuelt *ikke gjør* eller som de *motsetter seg*, og som også alltid skjer

3 Dersom dette er tilfellet, vil vi selv tjene på deres sosiale kraft. Samtidig vil de aller fleste av oss oppleve at vi ikke (lenger) kan leve opp til rådende måter å tenke og gjøre ting på, og at denne situasjonen er risikofyllt. Samtidig er noens situasjoner langt mer risikable enn andres.

4 Se Magnussen & Haaland et al. (2022) for et eksempel.

i relasjoner til andre. Styring skjer i relasjoner til mennesker vi interagerer direkte med og kan identifisere (*lokale relasjoner*). Styring skjer imidlertid også i relasjoner til mennesker som gjør noe andre steder og til andre tider (*translokale relasjoner*), og som er vanskeligere for oss å identifisere.

Materielle tekster er avgjørende for at mennesker skal kunne *koordinere* sin gjøren på tvers av tid og sted i såkalte moderne samfunn. I vår formulering i forrige avsnitt kunne det kanskje se ut som om Smith kun forstår tekster som *produsert av* objektivisering. De forstås imidlertid også som essensielle i å *produsere* objektivisering. At forståelser kan skrives inn i replikerbare tekster, er for eksempel helt avgjørende for at de effektivt kan kobles fra menneskene som skapte dem, og – ved hjelp av andre mennesker – bevege seg på tvers av tid og rom. En tekst er også uforandret etter at den har blitt lest, mens teksten kan forandre det dens leser(e) tenker og på andre måter gjør. Disse egenskapene gjør tekster til særlig potente objektiviserings- og styringsredskaper.⁵

Siden tekster forstås på denne måten, er oppmerksomheten i institusjonell-etnografiske studier rettet mot relasjoner hvor lesing, utfylling eller skriving av tekster er fundamentalt integrert i det (arbeidet) som skjer. Slike relasjoner kalles *styringsrelasjoner*. Bisailon (2012, s. 618) skriver:

Ruling relations are types of social relations that are textually mediated through print, film, television, the Internet, and the professions, among other sources. The state, professional bodies, corporations, agencies, the academy, and science, for example, are involved in a web of relations through which ruling is achieved.

Målet med å gjøre institusjonell etnografi er å finne ut hvordan den tekstmedierte objektiveringen som skjer i slike relasjoner, og som involverer store institusjoner eller organisasjoner, preger det mennesker gjør i sine lokale relasjoner. Målet er også å utforske hvordan denne pregingen kan utfordres. Selv om «styring» kan høres deterministisk ut, vil ikke mennesker som leser de eksakt samme tekstene, ende opp med å gjøre det samme (Haaland et al., 2022). Objektiveringens generaliserende og standardiserende kraft «treffer» mangfoldige mennesker som befinner seg i mangfoldige situasjoner, og i denne diversiteten ligger kapasitet for motstand og endring. Kollektiv artikulering og utforskning av opphavet til følelser som blant annet skam og stolthet/ære kan være viktig for å kunne utfordre styring.

5 Se Haaland et al. (2022) for en analyse av en konkret teksts styrende effekter.

Objektivering og spor av styring i prosjektet Akademiske relasjoner

Fra 2015 til 2018 utforsket May-Linda og kollegaer hvordan kjønn påvirket hverdagen til kvinnelige førsteamanuenser ved UiA, som del av universitetets Balanseprosjekt. I 2019 startet prosjektet FEMPROF, en videreføring av Balanseprosjektet, opp. May-Linda ble leder for prosjektet Akademiske relasjoner, ett av flere delprosjekter i FEMPROF. Delprosjektet tok utgangspunkt i forskningen i Balanseprosjektet. I løpet av denne forskningen ble det blant annet synlig at visse former for «internasjonalitet» og forskningsmessig kvalitet ble koblet sammen (UiA, 2016) slik også forskning fra andre universiteter i og utenfor Norge viser (Flikke, 2022; Lund, 2015; Morley et al., 2018; Orning, 2016; Rasmussen, 2018). Det ble synlig at en del vitenskapelig og administrativt ansatte snakket om forskningssamarbeid akademikere imellom som noe enkelt og uproblematisk som kun handlet om visse faglige vurderinger. En del kvinnelige førsteamanuenser som ble intervjuet, fortalte også at de opplevde at flere menn enn kvinner rundt dem skilte skarpt mellom det vi kan kalle et «jobb-jeg» og et «privat-jeg». Disse erfaringene antydte at måten akademiske relasjoner gjøres på, kunne ha med (blant annet) kjønn å gjøre, noe som gjorde May-Linda nysgjerrig.

Da FEMPROF-prosjektet startet opp, ble May-Linda klar over at motivasjonen hennes for forskningen om akademiske relasjoner ikke bare handlet om at hun ville nøste i noen interessante tråder fra Balanseprosjektet. Motivasjonen satt ikke bare i hodet, men også i kroppen og følelsene, og den handlet også om henne selv. Hun ble klar over at hun ikke bare var *nysgjerrig* på akademiske relasjoner, men også *irriterte seg* over hvordan slike relasjoner ble snakket og skrevet om rundt henne. Disse følelsene forsto hun som et tegn på at hun måtte utforske sin egen relasjon til det som skulle utforskes, for å bli bevisst på den og for å kunne møte sine fremtidige informanter så åpent som mulig. Hun så også på sine egne erfaringer – inkludert følelser – som data som kunne si noe om styring. May-Linda begynte derfor forskningen med å skrive notater om egne erfaringer med akademiske relasjoner, og om sine tanker og følelser knyttet til disse erfaringene, inspirert av minnearbeidet til Frigga Haug og samarbeidspartnere (1987). Hun så også på hvordan akademiske relasjoner ble omtalt i enkelte styringstekster. Denne lesingen gjorde at hun forsto irritasjonen hun følte, som fremkalt av en frakobling eller *disjuncture* (Smith, 2005) mellom sine egne erfaringer med forskningssamarbeid og

objektiverte forståelser av slike relasjoner. Hun forsto den med andre ord som fremkalt av styring. Hun var irritert på måter å snakke og skrive på som fikk samarbeid om forskning – inkludert internasjonalt forsknings-samarbeid – til å fremstå som enkelt, og som kun å handle om visse typer faglige vurderinger.

Beskrivelsen av forskningsrelasjoner som noe enkelt, og som at de kun handlet om visse typer faglige vurderinger, sto i kontrast til May-Lindas egen erfaring. Hun gjorde for eksempel mye «arbeid» for å vurdere hvem hun ville inngå i akademiske relasjoner med, og disse vurderingene omhandlet langt mer enn visse faglige vurderinger. Hun hadde over mange år erfart at det å skulle delta i internasjonale akademiske relasjoner var nærmest umulig på grunn av at hun gjorde mye omsorgsarbeid i familierelasjoner. Hun opplevde at hun ikke skilte så mye mellom et «jobb-jeg» og et «privat-jeg», samt at nesten alle hennes akademiske relasjoner gikk ut over det faglige. Hun visste også at hun hadde avsluttet eller unngått å innlede samarbeid med akademikere som hun kunne fått mye faglig ut av å ha en relasjon til, for eksempel ved å bli invitert inn i forskningsprosjekter.

De objektiverte forståelsene av forskningssamarbeid May-Linda møtte på, fremkalte altså irritasjon og motstand fremfor skam og styring. Hun visste imidlertid at hun hadde følt utilstrekkelighet og skam i møte med objektiverte forståelser av akademisk kvalitet og produktivitet før hun selv begynte å utforske styring i academia. Hun visste også at disse følelsene hadde bidratt til å forme hennes akademiske virksomhet, for eksempel ved at hun prioriterte skriving av akademiske tekster høyere enn tidligere. Hun visste også at flere kvinner hun hadde vært i kontakt med i forbindelse med Balanseprosjektet, implisitt eller eksplisitt fortalte om følelser av utilstrekkelighet og mislykkethet. Skrivningen av de nevnte erfaringsnotatene hadde også økt May-Lindas bevissthet om at den ubehagelige følelsen av ikke å være «flink nok» kom da hun begynte å studere sosiologi, og at denne følelsen antakeligvis var fremkalt av blant annet maktforhold som klasse og kjønn. Det kunne bety at følelser av utilstrekkelighet, mislykkethet og skam var ujevnt fordelt i academia, og at denne ujevne fordelingen kunne bidra til å reproducere samfunnets og akademias maktforhold.

Etter skrivningen av de nevnte erfaringsnotatene leste May-Linda systematisk gjennom dokumenter som omhandlet forskning fra Den europeiske union (EU), Norges forskningsråd, Kunnskapsdepartementet, Universitetet

i Agder og Fakultet for samfunnsvitenskap ved UiA,⁶ og hun så blant annet etter hvordan forskningssamarbeid ble fremstilt. Analysen viste at tekstene bidrar til å redusere forskningssamarbeid mellom akademikere til å handle om visse typer faglig-økonomiske vurderinger. I de nevnte tekstene reduseres kunnskap til en ressurs som først og fremst skal sikre Norges og Europas økonomiske vekst og konkurransekraft. Akademikere beskrives på sin side som bærere av denne ressursen; som hoder eller hjerner fylt med forskningsbasert kunnskap. Det betyr at disse tekstene kan bidra til å koble hodet vårt fra kroppen vår og koble oss fra konkrete steder og sosiale relasjoner hvor vi inngår som (mer) hele mennesker – og få oss til å flyte friksjonsløst rundt i «kunnskapsøkonomien». De kan også få oss til å *fremstille* oss selv på denne måten. Hvis vi besitter særlig mye «hjernekraft», vil vi ifølge tekstene nærmest gravitere mot andre som også har særlig mye slik kraft. Det vil vi gjøre på tvers av landegrenser og andre grenser for sammen å konkurrere om eksterne midler til forskningen vår og om å publisere i internasjonale (det vil som regel si engelskspråklige) tidsskrifter på nivå to, i en konkurranse hvor det kun er kvalitet som avgjør hvem som vinner. De som får internasjonal, ekstern finansiering til forskningen sin, og som får denne publisert i slike tidsskrifter, fremstilles altså som de beste forskerne. Kvalitet fremstilles også som noe som bare finnes, fremfor som noe som forhandles om og bestemmes av mennesker.

Denne gjennomgangen av overordnede institusjonelle tekster gjorde den irritasjonen May-Linda kjente på, forståelig for henne. Den tydet på at de objektiverte forståelsene i tekstene er skapt av menn i større grad enn av kvinner. Det er menns mer enn kvinners erfaring å være «hjernekraft», mens andre tar seg av seg av kroppslige og øvrige menneskelige behov, og det er også *noen* menns erfaring i større grad enn andres (Smith, 2004). Denne innsikten utgjorde en viktig motivasjon for utformingen av institusjonell etnografi (Smith, 2004, 2005; Smith & Griffith, 2022). Det er også grunn til å tro at menn i større grad enn kvinner vil *fremstille* seg som hjernekraft. Dette er tilfellet fordi selvbeherskelse (hodets kontroll over kroppen og følelsene) og uavhengighet (ikke å «henge fast» i noe eller noen) er viktige mannlighetsidealer (Magnussen, 2015; Widerberg, 2008), og Seidler (1997) er en av flere som hevder at menn ofte konkurrerer med hverandre om å leve opp til slike og andre mannlighetsidealer. Historisk

6 Europakommisjonen, 2020; Meld. St. 4 (2018–2019); Kunnskapsdepartementet, 2020; Norges forskningsråd, 2020; Universitetet i Agder, 2016, 2020, 2021; Fakultet for samfunnsvitenskap, 2020.

forskning tyder også på at selvbeherskelse som ideal særlig vokste frem blant det gryende borgerskapets menn (Tjeder, 2006). Å skille hode og kropp fra hverandre og å gi bevisstheten høyest status er også noe som preger vestlig tenkning (Bericat, 2016; Cregan, 2006; Turner, 1992).

Det som kom frem i forrige avsnitt betyr at frakoblingen som fremmes i nevnte styringstekster sannsynligvis ikke er bare kjønnen, men også klas-set og «raset». Både May-Lindas erfaringsnotater og påfølgende intervjuer med mannlige og kvinnelige førsteamanuenser ved UiA sannsynliggjorde at kjønn og klasse spilte en rolle for hvordan førsteamanuenser ved UiA «gjorde» akademiske relasjoner. En del av de intervjuede kvinnene – deriblant kvinnene med arbeiderklassebakgrunn – hadde for eksempel kjent på ubehag i møte med akademiske relasjoner hvor det ikke var rom for å snakke om «private ting» eller for å «ha det gøy». De var ikke vant med å gjøre relasjoner på slike måter det, og de trivdes ikke med dem. May-Linda følte det på samme måte.

Identifisering av objektivisering og utforskning av styring i prosjektet Polske migranternes møte med Nav

I 2018 startet Katrine på sitt doktorgradsprosjekt Polske migranternes møte med Nav, med May-Linda som en av veilederne. I prosjektet skulle hun utforske hvordan polske arbeidsledige migranter opplevde møter med Nav-ansatte, men også hvordan Nav-ansatte vurderte polske arbeidsledige migranternes rett til velferdsytelser. Intervjuene med de ansatte i Nav viste blant annet at visse diskurser så ut til å forme deres vurderingsarbeid. At informantene fortalte om følelser i dette arbeidet, satte Katrine og May-Linda på sporet av disse diskursene. En Nav-ansatt fortalte for eksempel at hun automatisk ble «mistenksom» i møte med «brukere» med østeuropeiske navn, og at hun ble «veldig glad» når de hun møtte, hadde vært i Norge over lengre tid, og når hun fikk en følelse av at de var «hardtarbeidende». Flere andre fortalte om liknende følelser.

May-Linda kjente igjen denne mistenksomheten fra forskning hun hadde gjort på interaksjon mellom kvinner med fluktbakgrunn og profesjonelle i velferdsstaten. I denne forskningen fant hun at en objektivert, tekstliggjort forståelse av at flyktninger kommer til Norge for å bli forsørget av den norske velferdsstaten, så ut til å virke styrende på bakkebyråkraters

arbeid med flyktninger på tvers av tid og rom (Magnussen, 2020). I Katrines data kom liknende mistenksomhet til syne da de Nav-ansatte snakket om arbeidsledige EØS-borgere som ikke returnerte «hjem» ved arbeidsledighet. Flere aktiverte generaliserte forståelser om at mulighetene for lønnsarbeid i Polen var gode, at lønningene var på vei opp, og at polske migranter i tillegg hadde familie der. Å flytte tilbake til Polen ved arbeidsledighet så fra deres ståsted ut som en enkel løsning på utfordringene en del arbeidsledige polske opplevde, og én Nav-ansatt sa at han nettopp derfor undret seg over hvorfor de *egentlig* ble værende i Norge. Som flere andre mistenkte han at de innerst inne ikke var *arbeidsmigranter*, altså mennesker motivert av et ønske om å «bidra». Han mistenkte at de i stedet var såkalte *velferdsturister*, altså bærere av en diametralt motsatt motivasjon. En del Nav-ansatte fortalte at de hadde spurt arbeidsledige polske borgere om hvorfor de ikke dro tilbake til Polen, men at de hadde merket at dette kunne være et følsomt emne (Synnes, 2021). Kunnskap fra ståstedet til de menneskene dette gjaldt, og som kunne gjøre denne følsomheten forståelig, glimret imidlertid med sitt fravær.

Erfaringene til de polske mennene Katrine intervjuet, var også sterkt preget av følelser, og vurderingene og valgene deres var enda mer «følelsesstyrt» enn hun hadde sett for seg da hun startet forskningen. Fra mennenes ståsted var det ikke vanskelig å forstå at spørsmål om retur til Polen kunne vekke sterke følelser. Det kom frem at flere av dem som hadde kontaktet Nav, knapt hadde hatt med Nav-ansatte å gjøre. De hadde allerede fra starten av følt seg mistenkeliggjort og avvist. Det gjorde at de trakk seg bort og ikke ville ha mer med Nav å gjøre (Synnes, 2022a). Én informant fortalte:

Nei, altså jeg orker ikke. Jeg vil heller finne jobb på egen hånd enn å be Nav om hjelp flere ganger. Første gang jeg var der trodde jeg at jeg skulle gråte, fordi jeg har virkelig jobbet jævlig hardt de siste 12 årene. (...) Kort fortalt ba jeg Nav om noe hjelp, for å betale husleie og så videre. Men beskjeden jeg fikk tilbake, var: «hvis du ikke finner deg jobb her, så dra til Polen og kom tilbake når du finner en jobb igjen.» Jeg hadde jobbet her i 12 år og betalt skatt, og det var første gang jeg ba om hjelp!

Selv om situasjonene til May-Linda og akademikerne som var intervjuet i Balanseprosjektet og FEMPROF-prosjektet, skilte seg fundamentalt fra situasjonene til de polske mennene Katrine intervjuet, kunne frustrasjonen mange følte likevel forstås som fremkalt av styring. Mange var, slik May-Linda og Katrine forsto det, frustrert over den usynliggjørende og fordreieffekten generaliserte, objektiverende, enkle og reduserende forståelser

hadde på kompleksiteten i deres (arbeids)liv. Da Katrine gikk gjennom styringstekster som spilte en rolle for de polske mennenes hverdagsliv, kunne hun se at de ble redusert på måter som liknet den reduseringen May-Linda hadde funnet i de akademiske styringstekstene. I EØS-avtalen kunne hun for eksempel se at såkalte mobile EØS-borgere ble redusert til arbeidskraft. Mens overordnede styringstekster i stor grad reduserer akademikere til å gjøre valg og vurderinger på bakgrunn av visse former for *faglig-økonomisk* rasjonalitet, reduseres mobile EØS-borgeres valg og vurderinger til å handle om *økonomisk* rasjonalitet. Denne rasjonaliteten reduseres også til noe *kortsiktig*: til å handle om inntektsmaksimering her og nå (Engbersen et al., 2017). En slik forståelse er i tråd med nyklassisk makroøkonomisk teori (Borjas, 1999) – teori som gjennomsyrrer mobilitetsregimet i EU og EØS.

Det vi skrev i forrige avsnitt betyr at når de Nav-ansatte Katrine intervjuet, aktiverer en forståelse av at mennesker som kategoriseres som arbeidsmigranter, kan og bør flytte dit de (ifølge de Nav-ansatte) til enhver tid på kort sikt har størst mulighet for lønnsinntekt, kan det forstås som at de handler i tråd med – og bidrar til å virkeliggjøre – tekstliggjorte diskurser om EØS-mobilitet. Det samme kan de sies å gjøre når de bruker en forståelse av at norske velferdsytelser kan ha en magnetisk virkning på migranter (Borjas, 1999). I det de Nav-ansatte fortalte om sin virksomhet, kunne Katrine se at en forståelse av migranter som utelukkende motivert av kortsiktig økonomisk gevinst bidro til en «streng» praktisering av regelverket – og til mistenkeliggjøringen og avvisningen de polske migrantene fortalte at de følte (Synnes, 2021).

Fra ståstedet til migrantene Katrine intervjuet, ble det synlig at forståelsen av dem som mobil arbeidskraft på et tidspunkt bidro til å *utvide* handlingsrommet deres. Forståelsen ga dem mulighet til å dra til Norge. Denne *friheten* er veldig synlig i styringstekster, mens *risikoen* som kan følge med arbeidsmigrasjon, ikke nevnes. At slik migrasjon kan bidra til å *begrense* folks handlingsrom, nevnes heller ikke. Disse skyggesidene ble imidlertid veldig synlige fra migrantenes ståsted. Erfaringene deres sto generelt i sterk kontrast til forståelsene de Nav-ansatte aktiverte. De polskes motivasjon for å komme til og bli i Norge begrenset seg ikke til kortsiktig økonomisk gevinst. I stedet fortalte de om et sterkt ønske og håp om økonomisk stabilitet og et «rolig» og forutsigbart liv mer generelt – og ikke minst et liv med stabile relasjoner som favner mer enn økonomi (Synnes, 2022b). Dette håpet så ut til å ha stor betydning for at

de ikke hadde reist tilbake til Polen. I tillegg viste intervjuene at migrantene tvilte på sine inntektsmuligheter i Polen, at ingen hadde bolig der, og at få hadde relasjoner til folk der.

I sitatet vi innledet dette kapitlet med, fikk vi også innblikk i følelsene til en mann som fortalte at han var flau. Også mange andre av migrantene Katrine intervjuet, fortalte at de skammet seg over situasjonen de var i, og at denne skamfølelsen betydde mye for at de ikke reiste tilbake til Polen. Vi forstår noe av denne skammen som fremkalt av den objektiveringen som gjennomsyrrer styringstekster på ulike nivåer. Mannen bak sitatet vi presenterte over, fremmer en forståelse av seg selv som en god arbeider og en god skattebetaler, noe som ser ut til å bidra til at han forstår seg selv som en verdig mottaker av hjelp fra den norske velferdsstaten. Samtidig ser det ut til at det å forstå seg selv i lys av den økonomiske logikken som gjennomsyrrer nevnte styringstekster, både for denne mannen og de andre migrantene Katrine har intervjuet, også kan føre til skam ved arbeidsledighet. May-Lindas tidligere forskning fra ståstedet til menn med lengre tids sykmelding bak seg (Magnussen, 2015) gjorde Katrine oppmerksom på at denne skammen antakeligvis også kan være kjønnet. I denne forskningen viste May-Linda hvordan en objektivert forståelse som kobler mannlighet og forsørgelse sammen, bidro til at informantene syntes det var ubehagelig ikke å kunne være gode familieforsørgere.

Spor av styring i prosjektet

Førsteamanuensers sykmeldingerfaringer

Da May-Linda og kollegaer intervjuet kvinnelige førsteamanuenser i forbindelse med det nevnte Balanseprosjektet, kom det frem at mange jobbet så mye at det gikk ut over livskvaliteten og helsen, og at de hadde erfaring med sykmelding på grunn av overarbeid. Én av informantene i prosjektet var da hun ble intervjuet nokså nylig tilbake i «full jobb» etter en lengre sykmeldingsperiode på grunn av overarbeid, og hun fortalte om arbeid hun gjorde for å skape en (arbeids)hverdag hun kunne leve med. Hun vurderte blant annet nøye hvilke og hvor mange arbeidsoppgaver hun tok på seg, og hun nevnte blant annet internasjonale konferanser som noe hun ikke orket på akkurat det tidspunktet. Kvinnen gjorde også, over tid, folk rundt seg oppmerksom på at hun ikke kunne jobbe ut over den såkalte normalarbeidsdagen:

Jeg måtte gå alle rundene og si «nei, dette kan jeg ikke, jeg orker ikke». Jeg, som alltid har gjort alt for å være flink, måtte si at jeg hadde gitt opp, og at det ikke gikk. [...] Men nå er det ny instituttleder, og han husker ikke, han ser bare meg som en veldig energisk person. Så jeg må hele tiden sette grenser og si «jeg har vært veldig syk, og dette kan jeg ikke gjøre». Og det gjør like vondt hver gang. Vet ikke om du er en sånn flink pike, men for sånne flinke piker så gjør det vondt å ikke ha masse kapasitet. Men det har jeg ikke. Så da må jeg gjøre dette på en annen måte.

Informanten syntes med andre ord at det var smertefullt – og skamfullt – ikke å ha «masse kapasitet». Hun syntes også det var smertefullt og skamfullt å måtte synliggjøre overfor andre denne tilkortkomningen og sårbarheten. Noe av det hun brukte krefter på i egen hverdag, handlet dermed om følelsesarbeid; om å prøve å tåle å komme til kort og være sårbar og om å prøve å tåle at disse begrensningene ble synlig for andre. Datamaterialet i Balanseprosjektet viste at det ikke bare var denne kvinnen som forsto «idealakademikeren» som en person med nærmest utømmelig eller umenneskelig kapasitet.

I 2019 startet Tale opp FEMPROF-delprosjektet hun ledet: Førsteamanuensers sykmeldingserfaringer. Prosjektet var motivert av erfaringer tilsvarende erfaringene som kommer frem i sitatet over. Det var også motivert av at både Tale, May-Linda og de andre kvinnelige forskerne i Balanseprosjektet hadde erfaring med å komme tilbake i jobb etter sykmelding på grunn av overarbeid. Denne erfaringen gjorde styring i academia mer synlig for dem, noe som tydet på at slik styring kan bli særlig synlig fra ståstedet til noen som har hatt erfaring med ikke å klare eller ville være ideelle akademikere. Forskningen var også motivert av at sykmelding så ut til å ha noe kjønnet ved seg. Statistikk viste for eksempel at kvinners registrerte sykefravær ved UiA var mye høyere enn menns (se f.eks. Universitetet i Agder, 2018).

Tale fikk ikke tak i menn som ville stille til intervju. Hun endte dermed opp med å intervjuer kvinnelige førsteamanuenser med erfaring med lengre tids sykmelding(er) om deres hverdagsvirksomhet før og etter sykmeldingen(e), samt om deres tanker om idealakademikeren. Tale, May-Linda og en annen kollega i FEMPROF leste gjennom transkripsjonene og notatene fra intervjuene. I likhet med de polske mennene Katrine hadde intervjuet, fortalte Tales informanter om mye skam. De skammet seg over at de ikke kunne yte så mye som de syntes de burde. Transkripsjonene og notatene viste også at førsteamanuensene gjorde mye arbeid som Tale og May-Linda forsto som fremkalt av denne skammen (Steen-Johnsen et al.,

under utgivelse). May-Linda la merke til dette fordi mange av de langtidssykmeldte mennene hun hadde intervjuet tidligere, gjorde liknende arbeid (Magnussen, 2015). De fleste av disse mennene, hvorav mange jobbet i mannsdominerte miljøer, gjorde nemlig *ikke* som kvinnen bak sitatet ovenfor da de ble syke. I stedet strakk de seg langt for å skjule sin tilkorkomming og sårbarhet for kollegaer og ledere. Én informant fortalte for eksempel at han satte opp lapp med teksten «I møte» på døren, i stedet for å fortelle at han måtte legge seg ned på grunn av kreftbehandling. Dersom mennene ikke klarte å skjule sin tilkorkomming og sårbarhet, (for)ble de fullt sykmeldt. Flere fortalte at det på deres arbeidsplasser kun fungerte å gå «all in» *eller* å være fullt sykmeldt.

Også de aller fleste av Tales informanter skjulte tilkorkomming og sårbarhet. Kvinnen som omtales i intervjunotatet vi innledet kapitlet med, og som syntes det var flaut at hun ikke kunne yte så mye på jobb som hun ville, var en av disse. May-Linda intervjuet henne i forbindelse med Balanseprosjektet. Da fortalte kvinnen at hun hadde jobbet tilnærmet to fulle stillinger over lengre tid, i tillegg til at hun hadde gjort mye omsorgsarbeid i familierelasjoner, og at hun lenge hadde vært på grensen til å «bli utslitt». Da Tale senere intervjuet den samme kvinnen til prosjektet Førsteamanuensers sykmeldingserfaringer noen år senere, var hun tilbake i jobb etter sykmelding, selv om «hodet ikke virket» slik det skulle. Dette brukte hun krefter og kreativitet på å skjule for både studenter, kollegaer og sin nærmeste leder. Hun fortalte for eksempel at hun av og til ikke forsto sine egne forelesningsslider, men i slike situasjoner satte studentene i gang med gruppearbeid.

Med andre ord hadde denne kvinnen funnet måter å håndtere sine helseutfordringer på som tilslørte at hodet hennes var påkoblet både kroppen og livet for øvrig. Tales data viste at slik tilsløring kan føles trygt. Samtidig viste den nevnte kvinnens erfaring at hennes *reduisering* av seg selv til hjernekraft i akademiske relasjoner – en måte å være akademiker på som er i tråd med styringstekstene May-Linda utforsket – også hadde sine kostnader. Den *reduerte* for eksempel hennes mulighet til å få forståelse og omsorg fra andre. I en situasjon hvor hun i enda mindre grad enn tidligere klarte å koble hodet fra kroppen og livet for øvrig, ble altså den objektiverte forståelsen av akademikere som hjernekraft mer problematisk for henne enn tidligere.

I Tales data ble det også synlig at objektiveringene May-Linda fant i de akademiske styringstekstene, så ut til å prege praksis ved UiA i ulik grad.

Mens flere av informantene for eksempel fortalte at de hadde ledere eller noen kollegaer de kunne være åpne om sine utfordringer overfor, hadde ikke kvinnen vi skrev om i forrige avsnitt, slike relasjoner. Menneskene rundt henne utgjorde altså ingen buffer mot «systemets» teknisk-økonomiske rasjonalitet, for å bruke Sverre Lysgaards (1961) ord. I stedet syntes hennes lokale arbeidsrelasjoner å være sterkt preget av nevnte objektivisering. Kvinnen jobbet ved et svært mannsdominert institutt, og hun fortalte at det ikke var vanlig å snakke om «private ting» eller å «vise masse følelser» på jobb. Hennes beskrivelse ble understøttet av hennes nærmeste leder. Han ble intervjuet i forbindelse med Balanseprosjektet. Han fortalte da at han ikke visste noe særlig om hva som skjedde bak det han kalte «lukkede dører hjemme» hos medarbeiderne. Han oppfordret ikke til å dele «private» utfordringer, verken i medarbeidersamtaler eller ellers. Ifølge den nevnte kvinnen møtte også kvinnelige ansatte ved instituttet særlig høye krav om å fremstå «sterke» og «samlet» – som kroppsløs og følelsesløs hjernekraft. Kvinnen fortalte at også samtaler med kvinnelige kollegaer i stor grad handlet om «faglige prestasjoner», også når de foregikk i mer uformelle sammenhenger.

Kort tid før Tale intervjuet kvinnen, hadde hun for første gang fortalt om utfordringene sine til noen kvinnelige kollegaer fordi hun ville «være et menneske, ikke en maskin». Kollegaene møtte henne imidlertid med taushet, og det så ikke ut som om åpenheten hennes bidro til å utfordre kulturen på instituttet. Fortellingene til andre kvinner Tale intervjuet, tyder på mer handlings- og endringsrom. Kvinnen sitert under forteller at sykdoms- og sykmeldingserfaringen hennes gjorde henne bevisst på menneskesynet hun hadde bidratt til å fremme gjennom yrkesløpet sitt:

Jeg har ikke hatt noen problemer med kollegaer som har blitt slitne og gått på veggen og alt hva det heter, men når jeg var der selv så tenkte jeg at ... Hva slags menneskesyn er det jeg har, siden det er så utrolig vanskelig for meg å ikke prestere? Den var ubehagelig. Det var veldig ubehagelig, at det er helt greit at andre ikke klarer seg, eller så bra som de ønsker, men at det var vanskelig for meg å stå i det å være en pusling.

På intervjutidspunktet viste denne kvinnen mer av sin sårbarhet og feilbarlighet i arbeidsrelasjonene sine, og hun mente at det var rom for å gjøre det på instituttet hennes. Samtidig hadde hun både fast jobb, var blitt professor og nærmet seg pensjonsalder. Dermed har vi grunn til å tro at det på det tidspunktet ikke sto så mye på spill for henne.

Utfordring av (arbeids)objektivering

I dette kapitlet har vi prøvd å vise hvordan våre egne følelser, informanters følelser og tilgang til ulike ståsteder har hjulpet oss å komme på sporet av og utforske styring. Følelser av tilkortkomning og mislykkethet, flauhet og skam kan være fremkalt av objektivering som den vi har funnet i forskningen vi skriver om her. Vi mener at den *arbeidsobjektiveringen* vi har identifisert i denne forskningen, og som bidrar til å redusere oss og alle våre informanter til hjernekraft eller arbeidskraft, bidrar til de ubehagelige følelsene vi/de kjenner eller forteller om. Disse følelsene får også faktiske, praktiske konsekvenser i livene våre/deres. For May-Linda og andre førsteamanuenser hun har intervjuet, har en konsekvens vært at de har vurdert å forlate academia. For de polske mennene Katrine har intervjuet, har det blant annet betydd at de ikke har reist tilbake til Polen for å besøke familie og venner, noe som antakeligvis har betydd at disse relasjonene har blitt ytterligere svekket. For Tales informanter har noen av konsekvensene vært at de ikke bare har strevet med å håndtere helseplager og sykdom, men også med å skjule slike utfordringer for studenter, kollegaer og andre på jobben. Det å skjule slike utfordringer kan, blant annet, gjøre det vanskeligere å komme tilbake i jobb.

Det at den tekstlig medierte arbeidsobjektiveringen vi har identifisert, og følelsene den fremkaller, har fått slike og andre konsekvenser i menneskers levde liv, viser at følelser kan forstås som en sentral ingrediens i styring, slik Dorothy Smith (2005) bruker begrepet. Når vi tenker at det er oss selv det er noe galt med, og vi skammer oss, ligger forholdene til rette for (selv)styring og reproduksjon av samfunnets maktforhold. Ifølge Smith må vi ikke henfalle til rene diskursanalyser à la Michel Foucaults (1981) når vi skal utforske hvordan makt (styring) virker i moderne samfunn. For å forstå styring må vi i stedet studere hvordan diskurser kommer til syne i folks hverdagsliv, og hvordan de former det folk føler, tenker og på andre måter gjør i hverdagen sin. Slike utfordringer er ikke minst avgjørende fordi hovedformålet med institusjonell etnografi er å fremme motstand mot og endring av samfunnets maktforhold.

Vi mener at kvinnebevegelsens arbeid for kjønnslikestilling, som institusjonell etnografi bygger på, fremdeles har mye for seg i arbeidet med å utfordre slike maktforhold. May-Linda og Tale har erfaring med å delta i forskningsprosesser hvor kvinner sammen har utforsket styring i academia. Slike prosesser kan bidra til at vi med tiden retter blikket utover i stedet for

innover og kan snu skam til irritasjon og sinne. De kan imidlertid også få oss til å se at vi selv bidrar til objektivering og styring som rammer andre hardere enn oss selv, noe som for eksempel kan skje fordi objektivering og styring også kan fremkalle følelser av vellykkethet, anerkjennelse og stolthet (Haaland et al., 2022; Widerberg, 2015a). Slike kollektive kunnskapsutviklingsprosesser kan med andre ord gi grobunn for å utfordre styring vi selv (i alle fall der og da) kan tjene på, men som andre lider under – og som kan ha mange uheldige effekter i de institusjonene vi er del av i hverdagen vår.

Forfatterbiografier

May-Linda Magnussen er professor i sosiologi ved Institutt for sosiologi og sosialt arbeid ved Universitetet i Agder. Hennes forskning, formidling og undervisning handler hovedsakelig om kjønn i familie- og arbeidsliv og om hverdagsliv, velferdsstat og migrasjon. Hun har en sentral rolle i forskningsgrupper og nettverk knyttet til institusjonell etnografi. Hun har skrevet kapitler til bøkene *I hjertet av velferdsstaten: En invitasjon til institusjonell etnografi* (Widerberg, 2015b) og *Institutional ethnography in the Nordic region* (Lund & Nilsen, 2019). Hun har også vært medredaktør for temanummeret «Institusjonell etnografi» i *Norsk sosiologisk tidsskrift* (2022).

Tale Steen-Johnsen er førsteamanuensis i sosiologi ved Universitetet i Agder. Hennes forskningsfelt omhandler sivilsamfunnets rolle i krig og konflikt, migrasjon, foreldreskap og følelsers betydning i sosiale institusjoner. Hun har publisert boka *State and politics in religious peacebuilding* (2017) og flere artikler og bokkapitler, blant annet artikkelen «The politics of emotion in a parenting support programme for refugees in Norway» i *Emotion and Society* (2021), sammen med Lisbeth L. Skreland.

Katrine Mayora Synnes er førsteamanuensis ved Institutt for sosiologi og sosialt arbeid ved Universitetet i Agder. Hun disputerte med doktorgradsavhandlingen *I randsonen av den norske velferdsstaten: Arbeidsledige polske migranternes erfaringer med tilgang til offentlige velferdsytelser og møter med NAV* i 2023. Hennes forskningsinteresser og kompetanse omfatter blant annet prekarisering, velferdsforvaltning og migrasjon.

Litteratur

- Bericat, E. (2016). The sociology of emotions: Four decades of progress. *Current Sociology*, 64(3), 491–513. <https://doi.org/10.1177/0011392115588355>
- Bisaillon, L. (2012). An analytic glossary to social inquiry using institutional and political activist ethnography. *International Journal of Qualitative Methods*, 11(5), 607–627. <https://doi.org/10.1177/160940691201100506>
- Borjas, G. J. (1999). Immigration and welfare magnets. *Journal of Labor Economics*, 17(4), 607–637. <https://doi.org/10.1086/209933>
- Bourdieu, P. (1995). *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Pax.
- Cregan, K. (2006). *The sociology of the body. Mapping the abstraction of embodiment*. Sage.
- Europakommisjonen. (2020). *Strategic plan 2020–2024*. https://research-and-innovation.ec.europa.eu/system/files/2021-09/ec_rtd_horizon-europe-strategic-plan-2021-24.pdf
- Engbersen, G., Leerkes, A. S., Scholten, P. W. A. & Snel, E. (2017). The intra-EU mobility regime: Differentiation, stratification and contradictions. *Migration Studies*, 5(3), 337–355.
- Fakultet for samfunnsvitenskap. (2020). *Strategiplan for Fakultet for samfunnsvitenskap 2021–2024*. Universitetet i Agder. <https://www.uia.no/om-uia/fakultet/fakultet-for-samfunnsvitenskap/om-fakultet-for-samfunnsvitenskap/strategiplan-for-fakultet-for-samfunnsvitenskap-2021-2024>
- Flikke, J. K. (2022). Internasjonalisering av norsk akademia: Kjønnlikestilling som blindflekk. *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 46(3–4), 137–149. <https://doi.org/10.18261/tfk.46.3.3>
- Foucault, M. (1981). The order of discourse. I R. Young (Red.), *Untying the text: A poststructuralist reader* (s. 51–78). Routledge.
- Griffith, A. I., & Smith, D. E. (2005). *Mothering for schooling: Critical social thought*. Routledge Falmer.
- Haug, F. (Red.). (1987). *Female sexualization: A collective work of memory*. Verso.
- Haaland, H., Magnussen, M.-L., Lund, R. W. B. & Wallevik, H. (2022). Professorkvalifiseringens affektive økonomi: Styring, følelser og motstand. I I. W. Owsen & H. Aarseth (Red.), *Kjønn og akademia: På vei mot balanse?* (s. 171–193). Fagbokforlaget.
- Hochschild, A. R. (1975). The sociology of feeling and emotion: Selected possibilities. I M. Millman & R. Kanter (Red.), *Another voice: Feminist perspectives on social life and social science* (s. 280–307). Anchor Press
- Kunnskapsdepartementet. (2020). *Tildelingsbrev 2021 for Universitetet i Agder (UiA)*. [file:///C:/Users/maylm/Downloads/Tildelingsbrev+2021+for+Universitetet+i+Agder+.pdf+%25283%2529.PDF%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/maylm/Downloads/Tildelingsbrev+2021+for+Universitetet+i+Agder+.pdf+%25283%2529.PDF%20(1).pdf)
- Meld. St. 4 (2018–2019). *Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019–2028*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-4-20182019/id2614131/>
- Lund, R. W. B. (2015). *Doing the ideal academic: Gender, excellence and changing academia* [Doktorgradsavhandling]. Aalto University.
- Lund, R. W. B. & Nilsen, A. C. E. (Red.). (2019). *Institutional ethnography in the Nordic Region*. Routledge.
- Lysgaard, S. (1961). *Arbeiderkollektivet: En studie i de underordnedes sosiologi*. Universitetsforlaget.
- Magnussen, M.-L. (2015b). *Familieforsørgelse i menns hverdag* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo]. DUO vitenarkiv. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-52713>
- Magnussen, M.-L. (2020). «Jeg er klar til å bidra»: Utforskning og utfordring av bakkebyråkraters kategorisering av flyktninger som prøver å komme i jobb i dagens Norge. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 23(1), 63–75. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2020-01-05>
- Magnussen, M. L. & Nilsen, A. C. E. (Red.). (2022). Temanummer om institusjonell etnografi. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 6(1).

- Magnussen, M.-L., Lund, R. W. B. & Mydland, T. S. (2022). Uniformity dressed as diversity? Reorienting female associate professors. I G. Griffin (Red.), *Gender inequalities in tech-driven research and innovation* (s. 109–123). Bristol University Press.
- Magnussen, M.-L., Haaland, H., Lund, R. B. W. & Wallevik, H. (2022). Produktivitet = publisering? *Kifinfo.no*. <https://kifinfo.no/nb/2022/05/produktivitet-publisering>
- McCoy, L. (2021). Materialist matters: A case for revisiting the social ontology of institutional ethnography. I P. Luken & S. Vaughan (Red.), *The Palgrave handbook of institutional ethnography* (s. 35–46). Palgrave Macmillan.
- Morley, L., Alexiadou, N., Garaz, S., González-Monteaudo, J. & Taba, M. (2018). Internationalisation and migrant academics: The hidden narratives of mobility. *Higher Education*, 76(3), 537–554. <https://doi.org/10.1007/s10734-017-0224-z>
- Norges forskningsråd. (2020). *Idékraft verden trenger: Strategi for Norges forskningsråd 2020–2024*. https://www.forskningsradet.no/contentassets/6ccb7b14c18a48ee974acd78fc64efba/strategi_2020-2024_bm_utskrift.pdf
- Orning, S. (2016). *Kjønn, veiledning og omsorgsansvar: En studie av hvordan stipendiater og veiledere opplever kombinasjonen av omsorgsansvar og akademisk karriere* (Rapport). Senter for tverrfaglig kjønnsforskning, Universitetet i Oslo.
- Rasmussen, B. (2018). Store forskergrupper som ny norm for god forskning. Standardisering av forskningen gjennom evaluering. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(6), 464–480. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2018-06-02>
- Seidler, V. J. (1997). *Man enough. Embodying masculinities*. Sage.
- Smith, D. E. (1987). *The everyday world as problematic: A feminist sociology*. Northeastern University Press.
- Smith, D. E. (1990). *The Conceptual Practices of Power. A Feminist Sociology of Knowledge*. University of Toronto Press.
- Smith, D. E. (1999). *Writing the social: Critique, theory, and investigations*. University of Toronto Press.
- Smith, D. E. (2004). Ideology, science and social relations: A reinterpretation of Marx' epistemology. *European Journal of Social Theory*, 7(4). <https://doi.org/10.1177/1368431004046702>
- Smith, D. E. (2005). *Institutional ethnography: A sociology for people*. AltaMira.
- Smith, D. E. & Turner, S. M. (2014). *Incorporating texts into onstitutional ethnographies*. University of Toronto Press.
- Smith, D. E. & Griffith, A. I. (2022). *Simply institutional ethnography: Creating a sociology for people*. University of Toronto Press.
- Steen-Johnsen, T. (2017). *State and politics in religious peacebuilding*. Palgrave Macmillan.
- Steen-Johnsen, T. & Skreland, L. L. (2021). The politics of emotion in a parenting support programmes for refugees in Norway. *Emotions & Society*, 4(1), 111–127. <https://doi.org/10.1332/2/263169021X16152829478746>
- Steen-Johnsen, T., Magnussen, M.-L. & Trysnes, I. (under utgivelse). Keep calm and carry on! Hiding emotions in the neoliberal academy.
- Synnes, K. M. (2021). Guarding the borders of the Norwegian welfare state: How NAV employees decide on social assistance for unemployed Polish migrants. *Nordic Social Work Research*, 11(2), 169–182. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2020.1861070>
- Synnes, K. M. (2022a). Når terskelen til velferdsstaten blir for høy: Arbeidsledige migranternes erfaringer. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 25(2), 1–13.
- Synnes, K. M. (2022b). «Jeg har ingen grunner til å dra tilbake»: Vurderinger av retur fra ståstedet til polske migranter i prekære livssituasjoner i Norge. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 6(6), 1–16. <https://doi.org/10.18261/nost.6.6.1>
- Tjeder, D. (2006). Borgerlighetens sköra mannlighet. I J. Lorentzen & C. Ekenstam (Red.), *Män i Norden: Mannlighet och modernitet 1840–1940* (s. 48–76). Gidlunds förlag.
- Turner, B. S. (1992). *Regulating bodies: Essays in medical sociology*. Routledge.

- Universitetet i Agder (2016). *Strategi 2016–2020*. <https://www.uia.no/om-uia/organisasjonen/strategi-2016-2020>
- Universitetet i Agder. (2016). *Plan for forskning og faglig og kunstnerisk utvikling 2017–2027*.
- Universitetet i Agder. (2018). *Likestillingsredegjørelse 2017*. <https://www.uia.no/om-uia/likestilling-inkludering-og-mangfold-paa-uia/handlingsplaner-og-rapporter>
- Universitetet i Agder. (2020). *Årsrapport for 2020–2021*. <https://www.uia.no/om-uia/sentrale-dokumenter/aarsrapporter-for-uia>
- Universitetet i Agder. (2021). *Strategi 2021–2024*. <https://www.uia.no/om-uia/organisasjonen/strategi-2021-2024>
- Widerberg, K. (1995). *Kunnskapens kjønn. Minner, refleksjoner og teori*. Cappelen Damm Akademisk.
- Widerberg, K. (2008). Dorothy E. Smith. I R. Stones (Red.), *Key sociological thinkers* (s. 311–323). Palgrave Macmillan.
- Widerberg, K. (2015a). Om styring i den akademiske hverdag. I K. Widerberg (Red.), *I hjertet av velferdsstaten: En invitasjon til institusjonell etnografi* (s. 143–163). Cappelen Damm Akademisk.
- Widerberg, K. (Red.). (2015b). *I hjertet av velferdsstaten: En invitasjon til institusjonell etnografi*. Cappelen Damm Akademisk.